

RAZRIJEŠENA DILEMA O ZNANSTVENOM KARAKTERU I PRIPADNOSTI METODIKE

**Ante Bežen: *Metodika – znanost o poučavanju
nastavnog predmeta,***

Zagreb, Učiteljski fakultet u Zagrebu i Profil, 2008., 480 stranica

Knjiga A. Bežena *METODIKA: znanost o poučavanju nastavnog predmeta* obuhvaća 480 stranica teksta raspoređenog u četiri poglavlja: I. Problemi metodike kao znanosti i njezini epistemološki okviri, II. Teorijsko određenje metodike nastavnog predmeta, III. Prakseološke odrednice metodike nastavnog predmeta, IV. Epistemološka uporišta metodike. Knjiga je opremljena Kazalom pojmova, stručnih događaja, izdanja, ustanova, projekata i Kazalom imena. U tekstu su prikazane 24 tablice i 36 slika. Citirano je ukupno 372 izvora.

U prvom poglavlju *Problemi metodike kao znanosti i njezini epistemološki okviri* eksplicira se koncept epistemologije metodike, pojam znanja, pojam znanosti, povijesni proces nastanka, promjene i umnožavanja znanosti, prikazuju znanstvena obilježja metodike, gnoseologija metodike kao discipline koju treba razviti te razvoj metodike u Hrvatskoj.

U drugom, najopsežnijem poglavlju *Teorijsko određenje metodike nastavnog predmeta* određuje se odnos pedagogije i edukologije s obzirom na poziciju metodike u njima i potencijal pedagoškog i edukološkog koncepta za razvoj metodike. Konstatira se da je edukološki teorijski okvir za razvoj metodike plodniji od pedagoškog jer je edukologija interdisciplina koja integrira spoznaje temeljnih edukacijskih disciplina u izvornom obliku i ne prerađuje ih poput pedagogije i didaktike. Na taj se način bolje iskorištavaju otkrića edukacijske psihologije o zakonitostima učenja što se u didaktikama koriste manje i “prerađeno”. Pedagogija kao autonomna znanost o odgoju ostale obrazovne znanosti (psihologiju, sociologiju obrazovanja ...) tretira kao svoje pomoćne discipline čije spoznaje koristi selektivno i prerađeno. U procesu “prerade” psihologijskih spoznaja o ličnosti i učenju dolazi, međutim, do svojevrstnih distorzija u odnosu na sadržaj i nazive psihologijskih koncepata. U suvremenoj kurikulumskoj teoriji, u kojoj se *Metodika* uteme-

ljuje, metode poučavanja što pripadaju “vanjskim uvjetima učenja” su neprerađeni sadržaj instruktivne psihologije.

U tom kontekstu razrađuje se generička struktura metodike i struktura metodike po obrazovnim stupnjevima i nastavnim programima. Posebno se prikazuje i utvrđuje odnos metodike s njezinim supstratnim znanostima: matičnom znanosti, filozofijom, psihologijom, sociologijom i pedagogijom (didaktikom). U odjeljku *Metodologija metodike* ukazuje se na razlike među pojmovima *metodike* i *metodologije*, prikazuju te predlažu rješenja za različite terminološke probleme u području metodike kao i teorijska sredstva metodičke metodologije.

U trećem poglavlju *Praksiološke odrednice metodike nastavnog predmeta* određuju se osnovne praksiološke odrednice metodike kao što su nastavni program/kurikulum, sudionici odgojno-obrazovnog procesa, prostor i oprema za nastavni predmet i nastava predmeta. Metodička se problematika kontekstualizira u kurikulumskoj teoriji čime ona dobiva edukološko znanstveno uporište. Makar se u edukologijskom sustavu znanja o edukaciji termin *metodika* ne spominje, metodička je problematika obuhvaćena teorijom kurikuluma koja predstavlja edukacijsku praksiologiju na mikro razini obrazovnog sustava. U kurikulumskom sustavu koji obuhvaća četiri elementa: ciljeve učenja, sadržaje učenja, uvjete učenja i vrjednovanje obrazovnih i odgojnih ishoda, pri čemu su svi elementi sustava u međudjelovanju, metodika se fokusira na dva središnja elementa i na njihov odnos: sadržaje učenja i uvjete učenja.

U četvrtom poglavlju *Povijest metodike* predložena je periodizacija razvitka metodike što je konkretizirana prikazom razvitka metodike hrvatskog jezika. U odjeljku *Metodika u znanstvenim sustavima* prikazani su Brezinkin, edukološki i Mialaretov metateorijski sustav obrazovnih teorija iz čega se može zaključiti da je edukološki sustav najplodniji jer postulira i provodi polidisciplinsko i interdisciplinsko načelo u razvoju znanosti o obrazovanju i odgoju. U *Perspektivama metodika* projektira se budućnost metodike kao edukacijske interdiscipline iz čega se može zaključiti da metodici predstoji intenzivan razvoj i značajna uloga u unapređivanju edukacijske prakse.

Knjiga *METODIKA: znanost o poučavanju nastavnog predmeta* konceptualizira metodiku kao interdisciplinu koja integrira spoznaje što su nastale u okviru supstratnih znanosti koje generiraju sadržaje poučavanja i onih znanosti što istražuju postupke i uvjete uspješnog učenja tih sadržaja. Ona konačno razrješava dilemu o tome kome pripada metodičko područje - matičnim znanostima što proizvođe znanstveno znanje što ga treba transferirati učenicima ili znanostima o uvjetima uspješnog transfera? Pisac na to pitanje argumentirano odgovara: niti jednima niti drugima u smislu pridruživanja metodike jednoj od njih, ali ne niti tako da se metodika parcelira i pojedini njezini dijelovi pridruže nekoj od njih. Metodika je, naime, posebna disciplina što nastaje amalgamiranjem spoznaja o optimalnom međudjelovanju sadržaja obrazovanja i «vanjskih» i «unutarnjih uvjeta učenja» kao elemenata kurikulumske sustava.

Može se smatrati da je pisac dokazao da se metodika može uspostaviti kao posebna edukacijska praksiološka znanost što korespondira edukološkom polju kurikulumskih istraživanja (edukologija je teorijska refleksija edukacije kao multidisciplinskog polja istraživanja) što se odnose na dizajniranje poučavanja (*instructional design*), odnosno području što se u anglosaksonskoj literaturi najčešće naziva *curriculum and instruction*. Stoga se u edukološkoj znanstvenoj tradiciji metodika nije etablirala kao posebna disciplina jer je njezina problematika apsorbirana u kurikulumskoj teoriji. S druge strane, tradicionalni didaktički koncept omeđen je svojim pedagozijskim okvirom koji predstavlja svojevrsan filter kroz koji se propuštaju spoznaje nastale u temeljnim edukacijskim znanostima, kao što su filozofija odgoja te edukacijska psihologija i sociologija. Zato se metodike pojedinih nastavnih predmeta, pozicioniranih unutar pedagogije (didaktike) kao autonomne odgojne znanosti, koja nije polidisciplinarna i nije interdisciplinarna, ne može razvijati na isti način kao u edukološkom polidisciplinarnom i interdisciplinarnom prostoru. *METODIKA – znanost o poučavanju nastavnog predmeta* izlazi iz pedagozijskog/didaktičkog prostora i utemeljuje metodike nastavnih predmeta kao interdisciplinarne teorije poučavanja pojedinih nastavnih predmeta. To će vjerojatno dovesti i do reklasifikacije znanstvenih polja, odnosno formiranja znanstvenog polja metodike kao posebnog polja izvan pedagogije i drugih supstratnih znanosti.

profesor emeritus Nikola Pastuović